

CZEGLÉDI HIRADÓ

POLITIKAI LAP — MEGJELNIK HETENKÉNT KÉTSZER, SZERDÁN ÉS SZOMBATON DÉLUTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal: I. ker.,
Eötvös-tér, régi járásbírósi épület

Felelős szerkesztő:
KOLOFONT JÓZSEF

Előfizetési díj: egész évre 150 K, félévre 75 K,
negyedévre 40 K. — Egyes szám ára 2 K
Nyitólár garmond sora 10 K

A tanya.

Egy alföldi birtokos beszélgetett sokat utazott barátjával, aki elmondta uti élményeit; elmondta, hogy micsoda szép vidékeket látott, miféle hegyeken járt s nem győzte dicsérni azt a szép kilátást, ami itt is, ott is a néző szeméi elé tárul s elragadtatva hangoztatta, hogy meg se tudná mondani, hogy az Alpokról, a Kárpátokról, avagy fent a Fjordokon szebb-e a kilátás.

Az alföldi birtokos mosolyogva hallgatta az előadást s rögtön megjegyezte, hogy ő azonnal be tudja mutatni barátjának a „legszebb“ kilátást ott helyben anélkül, hogy az alpesi hegyek közé, a Kárpátokba, avagy a zordon Fjordok vidékére utaznának.

Kétkedő barátját az ablakhoz hívja.

Az ablak a terjedelmes szérűskertre nyílik, amelyben óriási asztagokban áll az „élet“: buza, rozs, árpa, az év gazdag ajándékai s 25—30 szorgalmas ember éppen azon fáradozik, hogy két nagy gözgéppel a csépléshez fogjon.

Ime, barátom, a magyar szorgalom legszebb kilátása.

Trésás szójátéknak látszik ugyan ez, azonban jelentősége sokkal mélyebb, sokkal komolyabb, mint az első pillanatra látszik s az ország mai helyzetére annyira jellemző, hogy ebben látjuk az ország egyedüli jövőjét, ez jelöli meg a ma országos célját.

A föld, áldást hozó, életet, függetlenséget adó föld egyedüli kincsünk s ahhoz van kötve csak országunk boldogulása, sőt az egészben levő országra is állott az az igazság, hogy: Magyarországon minden a májusi esőtől függ.

Ezek az igazságok jelzik a magyar mezőgazdaság fontosságát, országos jelentőségét.

Ezekkel foglalkozott a Kecskeméten tartott országos kongresszus: a tanya-rendszer mellett folytató magyar gazdálkodás hiányaival, teendőivel, szükségleteivel.

Városunk is közelről van érdekelve, általában a gazdálkodást, különösen pedig a tanyai rendszert illetően.

Igaz, hogy a tanyai gazdálkodás az állandó kintlakást feltételezi s nálunk egy egészen különleges szokás fejlődött ki, az t. i., hogy a gazdálkodó csak a szorgalmi időt, a munka évszakokat tölti a tanyán s a termés beszedésétől kikeletig a városban lakik, ráhagyván jószágait, értékei egy jó részét a cselédre, kertészre, néha csak egy-egy béres suhanca.

Ez a rendszer pedig onnan veszi eredetét, mert a tanyán való állandó tartózkodás, lakás tűrhetetlen, amint a gazda dolgainak nagyjától szabadul, menekül a tanyáról alig felbecsülhető kárára a gazdaságnak.

Régi idők mulasztására kell ezt irni.

Tanyáinkon nincsen ut, nincs közigazgatás, nincs közegészség, nincs vallási szervezet, nincs semmi, nincs élet. Még az elemi oktatás van úgy ahogy bevezetve.

A városnak sohasem volt gazdasági, jelesül tanyai politikája.

Ezt a kérdést mindenkor mostohán kezelték, fontosságát, jelentőségét fel nem ismerték, vagy megjedve a megoldás nehézségeitől, igyekeztek a kérdés súlyosságát, értékét leszállítani s a tanyai élet követelményei felett napirendre tértek.

A városi képviselőtestületnek van egy igen régi és immár öreg tagja, aki egyebek közt arról is vált nevezetessé, hogy egy dülöutnak jókarba helyezését állandóan sürgette s a mezőőri intézményt untalan kifogásolta.

Tanyai gazdasági politikánk leglesújtóbb kritikája, hogy ez a v. képviselő még ma is kénytelen ugyanazt a sipot fujni — hiába.

A tanyai közlekedés-ügy és közigazgatás a legégetőbb sürgős rendezésre vár s ha az eddigi öletszerűnek nézett sürgetés nem használt, ma végre be kell látnunk, hogy a város és ország érdeke követeli azt a rendezést, ami az egyesek érdekében állónak látszott.

Ha a múltban mulasztást, hibát követtek el, azt nem szabad azzal tetézni, hogy a jelen a megállapításnál

A polgári iskolának társadalmat összeforrasztó hivatása.

Irta: Dr. Herrmann Antal.
(Folytatás és vége.)

Ezen rendkívül kedvezőtlen körülmények közt is azonban igen üdvös működést fejtett ki, fontos feladatot teljesített. Ennek két főoka volt. Először, mert olyan iskola, amilyen a polgári iskola lehetett volna, csakugyan feltétlen közszükséglet volt. És másodsor, mert a polgári iskola tanárai, a méltánytalan elbánás mellett is, önmegtartózkodó kötelességtudással, apostoli lelkeséggel teljesítették nemzeti és kulturális hivatásukat.

Mint a paradicsom kapuja a bűnös Ádám mögött, úgy zárult be mögöttünk a múlt. A világ kimondotta ránk: Magyarország nem lesz, hanem volt! Ha nem akarunk belenyugodni e halálos ítéletbe, új hönfoglalást kell kezdenünk. Kismagyarország erőivel kell visszateremtünk Nagymagyarországot.

Hódító fegyverünk nem a történelmi jog. A világon most a legszentebb jogot a legdurvább erőszak szorította ki. A nemzeti hadsereg sem, amely alig elegendő, hogy belső ellenségeink ellen megvédjen. Hanem a természet és a földrajz megmásíthatatlan örök törvényei mellett a többtermelés és a fölényes kultúra. De mindakettőnek erkölcsinek és nemzetinek kell lennie. A magyar föld legintenzívebb megművelése mellett annak kincseit, terményeit a legserényebb mun-

kával a lehetőség legmagasabb fokáig kell értékesíteniünk. Meg kell szüntetni az inaktív szellemi proletárságot. A koldus Magyarországának több köztisztviselője volt, mint a világbíró Angliának. Az u. n. értelmiség nagy részének produktív életpályákra kell terelődnie és ezzel az u. n. polgársághoz közelednie, sőt ebbe olvadnia. Viszont ezt, azaz a felsőbbrendű őstermelőt, a munkást és iparost, a kereskedőt, az altisztet a képzettség, tudás és műveltség lehető magas fokára kell emelnie s így közelebb hozni az intelligenciának nevezett társadalmi osztályhoz. Így alakulna ki egy erős és egészséges szerv, az egységes, konstruktív és produktív, konzerváló és haladó nemzeti polgári középosztály, mely nem különödnék el lefelé a primitívebb őstermelőtől és felfelé a magasabb értelmiségtől, a vezető rétegtől. Így fejlődnek tökéletességre a magyar nemzeti társadalomnak minden viharral dacoló, oltalmat és gyümölcsöt nyújtó terebélyes fája, mely az őstermeléssel a hazai földben szilárdan gyökeredzik. A nemzet zöme, a polgári középosztály, hatalmas szalasz törzsét alkotja s koronájával, a nemzeti eszmények és a magasabb kultúra alkotásaival felemelkedik az emberi ideálok legmagasabb régióiba.

Említettem, hogy a nemzeti társadalom konszolidációját és szolidaritását közvetítő ezen egységes polgári középosztály megalkotása a magyar polgári iskola nemzetrekonstruáló hivatása. A közös emberi elemi ismereteket terjesztő elemi népiskola és a tudományos

és szakképzést nyújtó intézetek közt a polgári iskola az igazi nemzeti iskola. Ez adja meg a minden művelt magyar embernek egyaránt szükséges általános nemzeti műveltséget. Ennek komponensei: a gyakorlati élet követelte egyetemes ismeretek és ügyességek elsajátítása, vallás-erkölcsi lelkületre, hazafias érzületre, altruista-szociális szellemre, alkotó munkára, ésszerű életre való nevelés.

A társadalmi osztályok szolidaritásának és egységességének kialakulására Czepléd páratlanul alkalmas helyzetet nyújt. Itt egyesül a város és a falu minden kulturális, szociális és gazdasági adottsága. A törzsköcs produktív városi polgár itt egyszersmind az őserőt élesztő hazai földdel érintkező őstermelő és egyúttal a magasabb nemzeti kultúrát képviselő intelligencia tényezője. A főváros közelségénél fogva a város könnyen bekapcsolódik a nemzeti közélet létketésebe. Minden lakójának lelke összeforr egy magasabb nemzeti hagyomány, speciális kegyeleles kultuszában. Ez a város klasszikus példáját adhatja a magyar társadalom egységének, integritásának, mely nélkül hiába ábrándozunk és szavalunk az ország integritásáról.

A czeplédi polgári iskolák épületei igen érdekes, némileg példázó frázisokon mentek át. Valamikor börtönök voltak. Vajha minden börtönből iskola válhatnék. Minél több az iskola, annál kevesebb börtön kell. S valamikor itt székelt a vármegyei adminisztráció.

marad s a jövőt terv és elhatározás nélkül várjuk.

Az ország megmozdult, ennek a városnak is meg kell tehát mozdulnia s megtenni azt, amit az ország vár e téren erélyes, célravezető, minden kérdésre, minden érdekre kiterjedő tanyai gazdasági politikát kezdeni.

Az Alföld fásítása.

Az Alföld fásításába tartozik Czegléd fásítása.

Erről igen élvezetes és igen tanulságos előadást hallottunk legutóbb a kecskeméti gazdagülésen.

Az előadó — kiváló szakember, lelkes férfi — elmondta, hogy a fásításból micsoda mérhetetlen előnyök erednek.

Ha nincs közerdő, mint ültethet a gazda a saját földjébe erdőcskét s mint nyesi meg szinte ajándékként tüzelő- és szerszámfáját, sőt még pénzbeli bevételre is szert tehet.

Micsoda óriási jelentősége van az erdőnek az időjárásra, az egészségre stb.

Szép szavak, amelyek csakugyan buzdítják az embereket a fásításra, valóban alkalmasak arra, hogy bárkit komoly elhatározásra bírjanak.

Azonban egy dologgal nem számolnak: az emberi természettel.

Az emberi természet pedig olyan, hogy leggyakrabban éppen azt nem akarja, ami legegyszerűbb szükséglete, ami az ő legfőbb javát szolgálja, ha annak kézzelfogható eredménye, testet öltő haszna nem ma, hanem holnap következik be.

Avagy ki nem látja be a honvédelem, az oktatás, himnlőoltás stb. stb. elsőrendű fontosságát s az egyesekre való feltétlen hasznát és nagy előnyeit és mégis volna-e honvédelem, ha lekötöttség, oktatás tankötöttség, himnlőoltás kényszer nélkül stb. stb.

A régesrég népek csak akkor engedelmessékedtek előljáróiknak, ha a reájok nézve hasznos rendelkezéseket úgy adták elő, mint az Isten parancsát, a vallás szabályait. Így születtek a régi közegészségügyi szabályok, így keletkezett s tartja magát ma is a Tizparancsolat.

Szoros kapcsolat van az iskola és a közigazgatás közt. A tanügy igenis főpolitikum és a közigazgatás erős támasza. Viszont ettől a leghatékonyabb támogatást követelheti. Hogy erre itt megvan a jóakarát, bizonyítják a város nagyérdemű polgármesterének magas kulturérzékéről tanuskodó iménti nyilatkozatai.

E kedvező légkörben, a kedvezőtlen elhelyezés mellett is a czeglédi polgári iskolák, az igazgatók és a tanári karok fenkölt szelme és lelkes buzgósága érdeméből, a magyar polgári iskola tegnapi típusának mintáintézetek. De ugyanezen tényezők biztosítják azt, hogy az új kor követelte holnapi típusnak is példás mintái lesznek. Az ipart el nem hanyagolva, a gazdasági momentumok legintenzívebb felkarolásával országos jelentőségűekké válhatnak és méltó kooperálói lehetnek a nagy nemzetgazdasági fontosságú Unghváry-alkotásnak.

Eppen félszázados tanári pályám $\frac{1}{2}$ -részével a polg. isk. tanárképzés ügyét szolgáltam. Az egyesületnek valamikor titkára voltam s talán egyedüli alapító tagja vagyok. Ezért éreztem magam kissé terjedelmes felszólalásra jogosítva. Nagyon örvendek, hogy részt vehettem kedves kollegáimnak, jórészt volt tanítványaimnak ezen igen tanulságosnak ígérkező népes és diszes gyűlésén. Meghatva köszönöm a kegyes megtisztelő kiküldetést.

Az emberek változnak, az emberi természet azonban örök változatlan s minden új szükségletnél felüti a fejét az a vonás, mely azt diktálja nekünk, hogy a magunk javát is csak kényszer útján szolgáljuk, ha az eredmény nem látszik kézenfekvőnek s a várható haszon a jövő időkben következik be.

Szakasztott így vagyunk a fásítással is.

Tudjuk, látjuk, évek óta tapasztaljuk, hogy a fainség állandó vendégünk s hiába várjuk enyhítését másoktól, más nem segít, nekünk magunknak kell segíteni magunkon.

Ezzel mindenki tudatában van, sőt hangsúlyoztatja ugyszólván mindenki, mégse ültet fát senki.

Persze, a ma elültetett fából legjobb esetben csak 20—25—30 év múlva tüzelhetünk s faraghatunk szerszámot s ilyen távoleső haszoneredmény nem bírja elhatározásra az embereket.

Mózesék idejében hasonló helyzetben az Urhoz fordultak s az Ur akaratát közvetítették az emberekkel, hogy a szükségszerű intézkedésnek fogantatja legyen.

Ma is kényszerítő eszközökhöz, módokhoz kell folyamodni, másként nem lesz az Alföld fásításából semmi.

Szép szavak, a jövő kecsegtető festése mind elröppen, ellenben a kényszerrendszer megmarad s azok, akik ma zugolónak a kényszerítés ellen, 10—15 év múlva áldani fogják a kényszerítő elhatározást s többé nem lesz szükség kényszerítésre, hanem az emberek versenyezve ültetik a fákat a maguk, a város s az ország javára.

HIREK

— **A pápai nuncius Czeglédén.** Csütörtökön délelőtt városunk 20 tagu küldöttsége tisztelgett Schioppa Lőrinc pápai nunciusnál, hogy a június 29-én megtartandó harangszentelésre meghívják. A küldöttség kérelmét dr. Hübner Emil terjesztette elő, amelyet Kratochwilla Mariska tolmácsolt francia nyelven. A nuncius szintén francia nyelven válaszolt s magyarbarát érzelmű beszédében kijelentette, hogy örömmel vesz részt a czeglédi harangszentelési ünnepélyen.

— **A polgári iskolák** műsoros előadása az Urániában június hó 22-én és 24-én lesz esténként fél 8 órai kezdettel. Szinre kerül „Jancsi és Juliska” című mesejáték énekkel, táncokkal. Ezenkívül a műsornak egyéb vonzó számai: prologus, karének, melodráma, táncoktató és diszpalotás. Az előadások tiszta jövedelme iskolai felszerelésekre fordítatik s e beszerzések érdekében felülfizetéseket elfogad és köszönettel nyugtáz a rendezőség. A hosszú és gondos előkészület oly bájos, vonzó és tökéletes előadásban mutatja be a fenti programot, hogy igazi gyönyörűségben lesz része az ott megjelent közönségnek. Felhívjuk reá az iskoláknak ilyenmű tevékenykedése iránt is érdeklődők figyelmét. Bővebbet a falragaszok!

— **Nemzetvédelmi előadás.** Folyó hó 29-én délután 7 órai kezdettel magas színvonalu, hazafias irányu tudományos nemzetvédelmi előadás lesz a városi Vigadó nagytermében. Ezen előadás, mely hazafias érzés, valamint a jövőbe vetett törhetetlen hit erősítésére szolgál, egyben szórakoztató és ismeretterjesztő is. Az előadást Palotás Fausztin ezredes, az országszerte ismert katonaköltő tartja. E név teljes garancia arra, hogy az előadás minden tekintetben elsőrangú lesz. Belépés ingyenes.

— **Olvassa el mindenki** a legújabb falragaszokat s el ne felejtse, hogy ma (vasárnap) délután 2 órakor a harangalap javára a Gubody-kertben nagyszabású népünnepély lesz. Csupa mulattató újdonság és látványosság. Titokzatos tó. A magyarok bejövedele körkép. Tréfás sportversenyek. Tábori posta. Egyiptomi jósnő. Szépségverseny. Orrverseny. Bajban a kis-ántánt. Ártatlan vadállatok egész sora. Mister Shm. Gf. Dolly amerikai állatseregletéből az igazgató személyes felügyelete alatt. Este táncmulatság a Vigadóban. Katonazene, cigánymuzsika. Művésziesen díszített sátrakban mérsékelt áru ételek és italok. Rengeteg tréfa, szórakoztató látványosság. Belépődíj 10 korona. — Holnap (hétfőn) este 8 órakor az Urániában előképekkel tarkított műsoros előadás. Prolog. Irta és szavalja Bolyos István polg. isk. tanár. Lajoska párbajozik. Vigjáték 1 felvonásban. A harang története xxx. Censztochói legenda. Szavalja Antal László mérnök, zongorán kíséri Walentiny Géza magánhivatalnok. — Jegyek a pénztárnál 50, 40, 30 és 20 koronás árban. Minden keresztény magyar ott legyen! Áldozatos bőkezűségben keljünk versenyre egymással, hogy minél előbb együtt lássuk a harangok árából még hiányzó 117.000 K-át.

— **Szőlészeti előadások Budapesten.** A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete folyó hó 22—24-ig Budapesten szakelőadásokat tart a szőlőművelés köréből. Az előadások látogatása díjmentes és azokon mindenki, aki a szőlőművelés vagy borkezelés iránt érdeklődik, résztvehet.

— **Tornaverseny.** Nagyszabású sportünnepélyt rendez a Move sportegyesület f. hó 26-án a gimnázium udvarán. A versenyen a III. sz. örvonat és a helyben állomásozó katonacsapatok athlétái is részt fognak venni. Versenyszámok lesznek: 1. szertorna, 2. magasugrás, 3. távolugrás, 4. rudugrás, 5. sulydobás, 6. kötélhuzás, 7. Birkózás. A versenyszámok legkiemelkedőbb pontja a városon keresztül történő 3000 méteres staféta-futás lesz, melyben 30 versenyző indul. A befolyó tiszta jövedelem felerészben a harang-alap javára lesz fordítva, felerészben pedig sportfelszerelési célra. A vezetőség a sportkedvelő közönségnek régi kívánságát teljesíti ezen verseny megrendezésével. Legyünk minél számosabban a versenyen. Támogassuk a Move vasszorgalommal sportoló gárdáját. Részleges program a jövő vasárnapi számban.

— **A Move nőcsoportjának elnöke** meleg köszönetet mond azoknak az egyesületi tagoknak és az egyesület jóakaróinak, kik a műsoros gyermekdélután sikerét részint közreműködésükkel, részint a betanítás és rendezés körüli fáradozásokkal, részint különböző kellékek és díszítő tárgyak átengedésével előmozdították. Czeglédi fényképész úr a szereplőkről díjtalanul felvételt és ötven darab kis csoportképet a Move javára elárúsítás végett átengedett. Fogadja szintén köszönetünket. Niebauer Vilmosné elnök.

— **Cirkusz.** A budapesti Henry-cirkusz kedden tartja megnyitó előadását Czeglédén. A kitűnő társulat csak három napig marad városunkban.

— **Százszázalékos adó.** A pénzügyminiszter nemcsak a pénzügyekhez ért kitűnő, hanem furfangos kifejezések kitalálásában is mester. Nem mondja, hogy a háborus vagyont elveszi, hanem százszázalékig megadóztatja. Kedden terjeszti be a háborus vagyonok megadóztatásáról szóló javaslatot. Eszerint az egymillió koronán felüli háborus vagyonok még 40 százalékot fizessenek külön adó címén s mivel már 60 percenttel meg vannak róva, a megadóztatás csak szépítő kifejezés.